

Súbeh trestného konania a daňového konania (zásada *ne bis in idem*)

—
prof. JUDr. Tomáš Strémy, PhD.

Zásada *ne bis in idem* (Slovenská republika)

- Nie dva krát o tom istom
- Zakazuje dvojité stíhanie, súdenie alebo potrestanie za ten istý skutok tej istej osoby
- Právna úprava je obsiahnutá v medzinárodných dokumentoch, ako aj v slovenskom právnom poriadku

Zásada ne bis in idem

(Medzinárodné dokumenty)

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach

Čl. 14 ods. 7

„Trestné stíhanie nemožno začať proti tomu, proti komu sa skoršie stíhanie pre ten istý čin skončilo právoplatným rozhodnutím súdu, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného alebo ktorým bol od žaloby oslobodený.“

Zásada ne bis in idem

(Medzinárodné dokumenty)

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Článok 4 ods. 1 Protokolu č. 7:

„Nikto nemôže byť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní podliehajúcim právomoci rovnakého štátu za trestný čin, za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu.“

Zásada ne bis in idem

(Medzinárodné dokumenty)

Schengenský dohovor

Článok 54

„Osoba právoplatne odsúdená jednou zo zmluvných strán nesmie byť pre ten istý čin stíhaná inou zmluvnou stranou, a to za predpokladu, že v prípade odsúdenia bol trest už odpykaný alebo sa práve odpykáva alebo podľa práva štátu, v ktorom bol rozsudok vynesený, už nemôže byť vykonaný.“

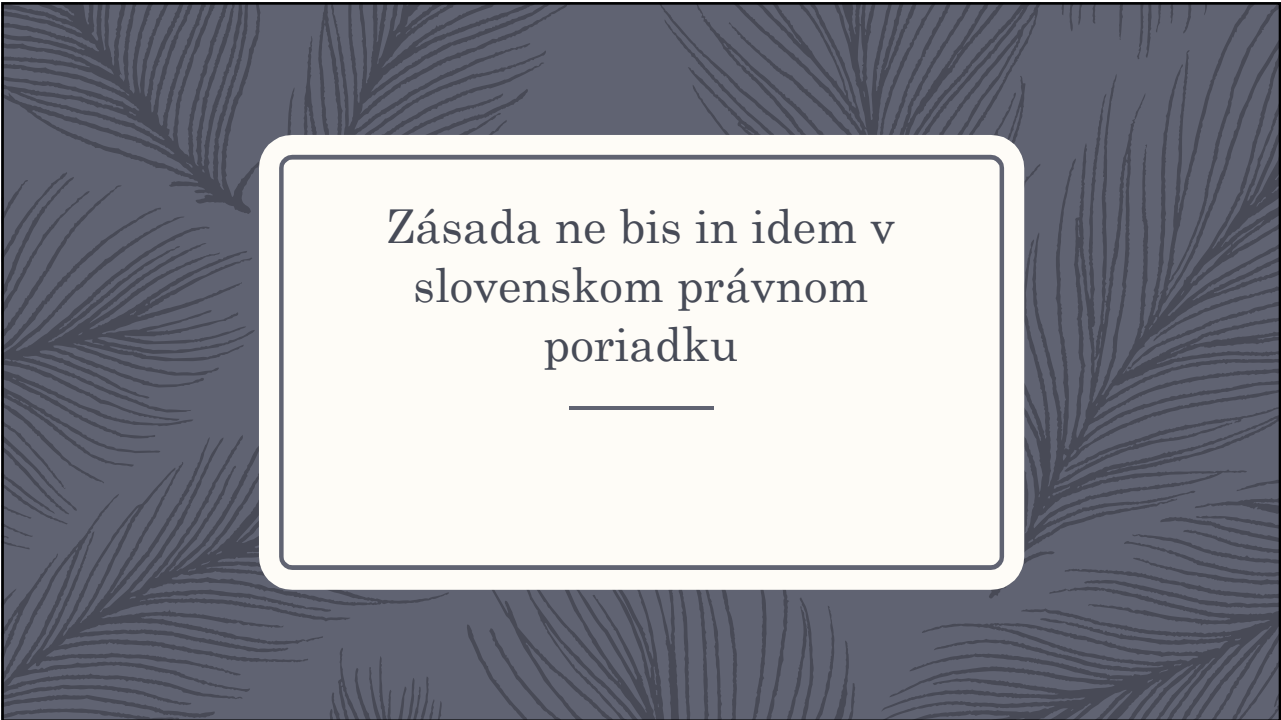
Zásada ne bis in idem

(Medzinárodné dokumenty)

Charta základných práv Európskej únie

Článok 50

„Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní za trestný čin, za ktorý už bol v rámci Únie oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom v súlade so zákonom. „

Zásada ne bis in idem v slovenskom právnom poriadku

Zásada ne bis in idem v slovenskom právnom poriadku

Ústava Slovenskej republiky

Článok 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky

„Nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevylučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v súlade so zákonom.“

Zásada ne bis in idem v slovenskom právnom poriadku

Zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok v znení neskorších právnych predpisov a noviel

- §2 ods. 8 : *„Nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevylučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v súlade so zákonom.“*
- §9 ods. 1 písm. e): *„Trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak ide o osobu, proti ktorej sa skoršie stíhanie pre ten istý skutok skončilo právoplatným rozsudkom súdu alebo bolo právoplatne zastavené, podmienčne zastavené a obvinený sa osvedčil alebo sa skončilo schválením zmieri a zastavením trestného stíhania, ak rozhodnutie nebolo v predpísanom konaní zrušené.“*

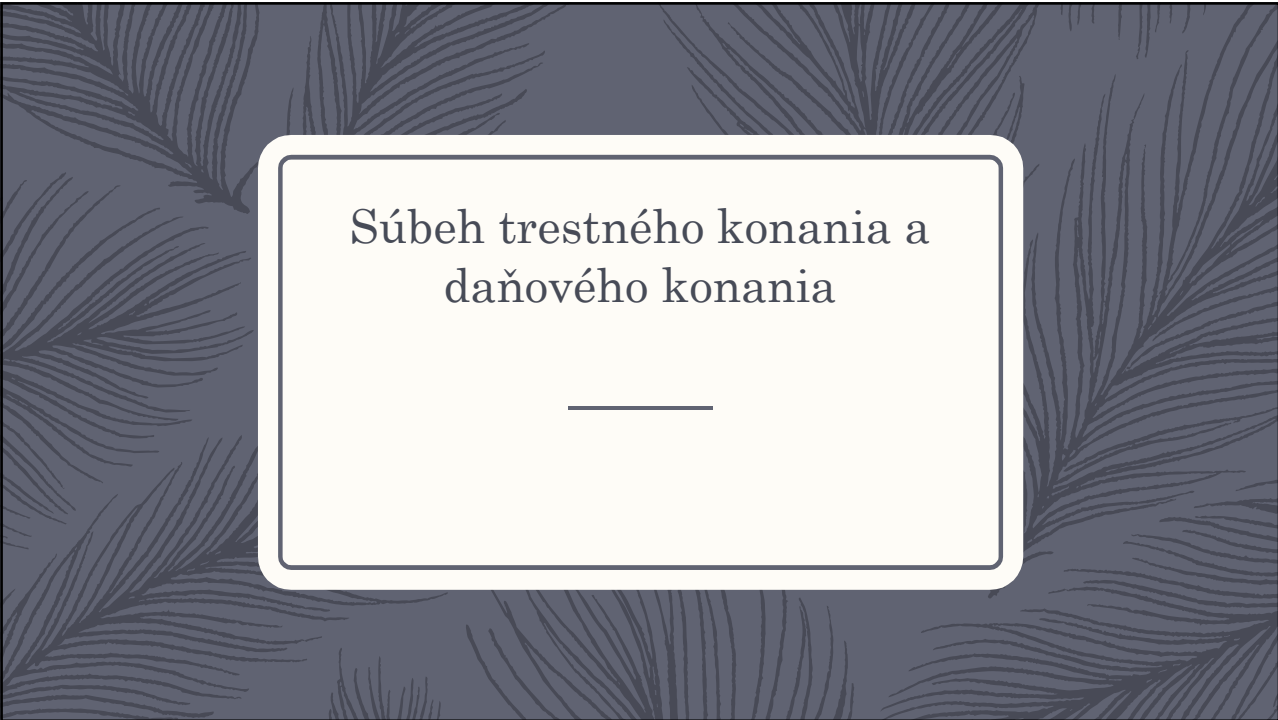

Zásada ne bis in idem v slovenskom právnom poriadku

Zákon číslo 91/2016 Z.z. O trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov a noviel

§21 ods.2:

„Trestné stíhanie proti právnickej osobe nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak skoršie konanie pre ten istý skutok proti tej istej právnickej osobe skončilo právoplatným rozhodnutím o správnom delikte a toto rozhodnutie nebolo zrušené.“

Súbeh trestného konania a daňového konania

Prečo môže nastať?

- Duálna úprava daňových deliktov
- Trestný zákon č. 300/2005 Z.z. v znení neskorších právnych predpisov a noviel
- Zákon o správe daní (daňový poriadok) č. 563/2009 Z.z. v znení neskorších právnych predpisov a noviel

Trestné činy daňové

TRESTNÉ ČINY DAŇOVÉ V UŽŠOM SLOVA ZMYSLE	TRESTNÉ ČINY DAŇOVÉ V ŠIRŠOM SLOVA ZMYSLE
Skrátenie dane a poistného (§ 276 TZ)	Všetky trestné činy daňové v užšom slova zmysle
Neodvedenie dane a poistného (§ 277 TZ)	Falšovanie a pozmeňovanie kontrolných technických opatrení na označenie tovaru (§ 275 TZ)
Daňový podvod (§ 277a TZ)	Porušenie predpisov o štátnych technických opatreniach na označenie tovaru (§ 279 TZ)
Nezaplatenie dane a poistného (§ 278 TZ)	Skresľovanie údajov hospodárskej a obchodnej evidencie (§ 259 TZ a § 260 TZ)
Marenie výkonu správy daní (§ 278a TZ)	Porušovanie predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou (§ 254 ods. 2 TZ)

Správne delikty

- Taxatívne sú uvedené v § 154 ods. 1 Zákon o správe daní (daňový poriadok) č. 563/2009 Z.z. v znení neskorších právnych predpisov a noviel

Napríklad:

- nepodanie daňového priznania v ustanovenej lehote
- nesplnenie registračnej povinnosti v ustanovenej lehote
- nesplnenie povinnosti uloženej rozhodnutím správcu dane

Ekvivalenty

Trestný zákon	Daňový poriadok
<p>Skrátenie dane a poistného (§ 276 TZ):</p> <p><i>„Kto v malom rozsahu skráti daň, poistné na sociálne poistenie, verejné zdravotné poistenie alebo príspevok na starobné dôchodkové sporenie, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.“</i></p>	<p>§ 154 ods. 1 písm. e) Daňového poriadku:</p> <p><i>„Kto uvedie v daňovom priznaní alebo dodatočnom daňovom priznaní daň, ktorá je nižšia ako daň, ktorú mal v daňovom priznaní uviesť.“</i></p>
<p>Daňový podvod (§ 277a):</p> <p><i>„Kto neoprávnene vo väčšom rozsahu uplatní nárok na vrátenie dane z pridanej hodnoty alebo spotrebnej dane v úmysle zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech, potrestá sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.“</i></p>	<p>§ 154 ods. 1 písm. g) Daňového poriadku:</p> <p><i>„Kto si uplatní nárok podľa osobitných predpisov vo výške, ktorá je väčšia ako nárok, ktorý si mal právo uplatniť podľa osobitných predpisov.“</i></p>

Engels v. Holandsko

Skutkový stav

- Sťažovatelia: Cornelis J. M. Engel, Peter van der Wiel, Gerrit Jan de Wit, Johannes C. Dona a Willem A. C. Schul
- Vojaci základnej vojenskej služby
- Spáchali priestupky proti vojenskej disciplíne

Skutkový stav

- Sťažnosť na Najvyšší vojenský súd
- Sťažnosť na Európsku komisiu pre ľudské práva
- Európsky súd pre ľudské práva definoval tzv. Engelské kritéria

ENGELSKÉ KRITÉRIA

Engels v. Holandsko

-
- I. Právna kvalifikácia deliktu podľa vnútroštátneho práva
 - II. Povaha tohto deliktu
 - III. Prísnosť sankcie

I) Právna kvalifikácia deliktu podľa vnútroštátneho práva

- Právna kvalifikácia deliktu podľa vnútroštátneho práva
- Ak sa v zmysle vnútroštátneho práva jedná o trestný čin, je tento trestný čin posudzovaný ako trestný čin aj podľa Dohovoru
- Nemôže byť jediným kritériom
- Ak delikt podľa vnútroštátneho práva nie je trestným činom, uplatnia sa ostatné kritéria

II) Povaha deliktu

- skúma sa, či norma, podľa ktorej je osoba postihovaná, je adresovaná všetkým osobám=> trestná povaha
- skúma sa, či je norma, podľa ktorej je osoba postihovaná, adresovaná určitej špecifickej skupine (sudcovia, prokurátori atď.)

III) Druh a stupeň závažnosti sankcie

Účel sankcie:

- Preventívno- represívny účel
- Reparačný účel

Nie je podstatná výška sankcie uloženej v konkrétnom prípade, ale podstatná je výška sankcie, ktorú možno uložiť za spáchaný delikt

A. a B. Proti Nórsku

Skutkový stav

- sťažovatelia: pán A a pán B
- Veľký senát Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci A. a B. v Nórsko posudzoval prípad, v ktorom boli sťažovatelia ako daňové subjekty dvakrát potrestaní za to isté protiprávne konanie.
- Sťažovateľom plynul z cudziny príjem vo výške 12.600.000 euro.
- Tento príjem nebol vykázaný v ich daňových priznaniach s tým, že si tak neoprávnenne znížili daňovú povinnosť vo výške 3.600.000 euro.

-
-
- v roku 2007 začaté trestné stíhanie
 - V roku 2008 začali konanie voči sťažovateľom aj finančné orgány (správne konanie)
 - Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že nebol porušený článok 4 Protokolu č. 7

TEST DOSTATOČNEJ VECNEJ A ČASOVEJ SÚVISLOSTI

Podmienky vecnej súvislosti

- či rozdielne konania sledujú vzájomne doplňujúci sa účel a reagujú tak nielen *in abstracto*, ale aj *in concreto* na odlišné aspekty daného protiprávneho konania,
- či je predmetná duplicita konania predvídateľným následkom rovnakého vytýkaného konania, a to ako právne, tak aj fakticky (*idem*),
- či sú konania vedené tak, aby sa maximálne zabránilo akémukoľvek zdvojeniu pri zhromažďovaní a hodnotení dôkazov, najmä prostredníctvom vzájomnej spolupráce kompetentných orgánov, a to tak, aby zistenia vykonané v jednom konaní boli využiteľné v druhom konaní,
- či sankcia uložená v konaní, ktoré bolo ukončené ako prvé, je zohľadnená v konaní, ktoré je ukončené ako posledné, a to tak, aby sa zabránilo tomu, že dotknutý jednotlivec poniesie neprimeranú záťaž, pričom toto riziko je menej pravdepodobné, pokiaľ existuje kompetenčný mechanizmus, ktorý zabezpečuje, že súhrn uložených sankcií nepôsobí neprimerane.

Podmienka časovej súvislosti

- nie je nutné, aby obe konania (aj daňové aj trestné) boli vedené súčasne od začiatku do konca
- aplikačná prax
- podmienka vecnej súvislosti a podmienka časovej súvislosti musia byť splnené kumulatívne

Uznesenie Najvyššieho
súdu SR
(sp.zn.: 4 Tdo 3/2001)

Skutkový stav

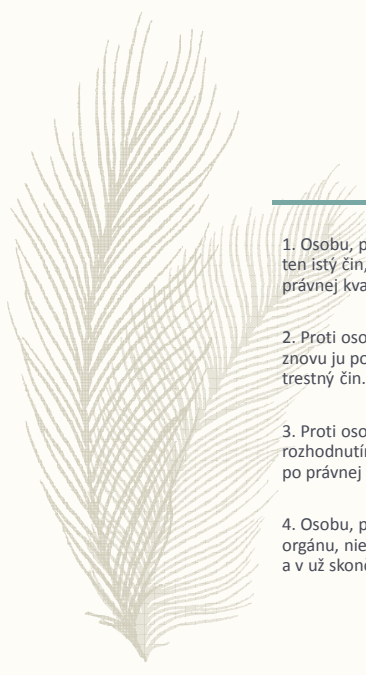
- 31. marec 2005 obvinená N.K. podala daňové priznanie na Daňovom úrade v Snine
- neodôvodnené výdavky 1 342 836 SK
- svojím konaním skrátila daň z príjmov fyzických osôb o 292 033 SK

-
-
- Okresný súd Humenné oslobodil pani N.K. spod obžaloby
 - Krajský súd zrušil rozhodnutie Okresného súdu Humenné a podľa §281 ods. 1 TP z dôvodu uvedeného v § 9 ods. 1 písm. g) TP zastavil trestné stíhanie
 - Krajský súd poukázal aj na nezrovnalosti v preklade
 - Najvyšší súd rozhodol, že dovolanie Generálneho prokurátora odmieta

Konštatovanie Najvyššieho súdu

„Aj napriek nesprávnemu prekladu je potrebné uviesť, že zásadu „ne bis in idem“, resp. právo nebyť súdený alebo potrestaný dvakrát“, možno v zmysle čl. 4 Protokolu vzťahovať tak na činy patriace podľa slovenského právneho poriadku medzi trestné činy, ako aj na činy patriace medzi priestupky, a to vo všetkých kombináciách, ktoré medzi nimi prichádzajú do úvahy, a to 1. Trestný čin – trestný čin, 2. Trestný čin – priestupok, 3. Priestupok – priestupok, 4. Priestupok – trestný čin,“

1. Osobu, proti ktorej sa trestné stíhanie pre trestný čin meritórne skončilo, nie je možné trestne stíhať a potrestať pre ten istý čin, a to bez ohľadu na to, či ide o ten istý trestný čin ako v predchádzajúcom konaní alebo došlo k zmene právnej kvalifikácie trestného činu.

2. Proti osobe, ktorej trestné stíhanie pre trestný čin sa meritórne skončilo, nie je možné viesť priestupkové konanie a znovu ju potrestať za ten istý čin a kvalifikovať ho ako priestupok, zatiaľ čo predtým bol tento čin kvalifikovaný ako trestný čin.

3. Proti osobe, ktorej priestupkové konanie pred príslušným správnym orgánom pre určitý čin skončilo meritórnym rozhodnutím, nie je možné viesť ďalšie priestupkové konanie pre ten istý čin a znovu ju potrestať, aj keby bol tento čin po právnej stránke kvalifikovaný ako iný priestupok v porovnaní s predchádzajúcim konaním.

4. Osobu, proti ktorej sa priestupkové konanie pre určitý čin skončilo meritórnym rozhodnutím príslušného správneho orgánu, nie je možné trestne stíhať a odsúdiť pre ten istý čin, hoci by bol tento čin právne kvalifikovaný ako trestný čin a v už skončenom priestupkovom konaní bol právne kvalifikovaný ako priestupok.

ZDROJE

- Čentěš, J.: Súbeh trestného práva a daňového konania a zásada ne bis in idem; in Justičná Revue 69, 2017, č.2, s. 759-779
- Šamko, P.: Daňové podvodné konania a ich dokazovanie. Wolters Kluwer, 2015, 419 s.
- [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-168972"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
- [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-155998"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
- <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a530-a-a-b-proti-norsku-prelom-vo-vyklade-zasady-ne-bis-in-idem-pri-danovych-trestnych-cinoch>
- <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia/>

Ďakujem za pozornosť
